

CZU: 343.43

SUBIECTUL INFRAȚIUNII DE INTERNARE ILEGALĂ ÎNTR-O INSTITUȚIE PSIHIATRICĂ

Adrian TĂBÎRȚĂ, Andrei PÂNTEA

Universitatea de Sudii Europene din Moldova

În pofida semnificației sale, art.169 din Codul penal al Republicii Moldova se aplică rar în practica judiciară. Aceasta se explică prin imperfecțiunea dispoziției articolului respectiv. Caracterul vag al acestei dispoziții, precum și lipsa de claritate a unor norme extrapenale la care face referire art.169 CP RM, determină latența sporită a infracțiunii de internare ilegală într-o instituție psihiatrică. Frecvența redusă de aplicare a art.169 CP RM este condiționată și de polemicile din literatura de specialitate cu privire la subiectul infracțiunii analizate. Analiza efectuată în cadrul cercetării de față duce spre concluzia că internarea ilegală într-o instituție psihiatrică a unei persoane vădit sănătoase din punct de vedere psihic poate fi săvârșită doar de medicul secției de internare (de gardă) a unei astfel de instituții. Medicii, care săvârșesc acțiunea de prelungire ilegală a termenului de aflare într-o instituție psihiatrică a unei persoane vădit sănătoase din punct de vedere psihic, nu pot răspunde în baza art.169 CP RM. Întrucât acțiunea ilegală pe care o comit nu este prevăzută de art.169 CP RM, ei pot răspunde conform unei alte norme penale (de exemplu, în baza art.328 CP RM). Nici judecătorul, care pronunță cu bună știință hotărârea contrară legii privind satisfacerea cererii de spitalizare în staționarul de psihiatrie fără liberul consimțământ, nu poate fi autor al infracțiunii prevăzute la art.169 CP RM.

Cuvinte-cheie: *internare ilegală, instituție psihiatrică, persoană vădit sănătoasă din punct de vedere psihic, medic psihiatru, judecător hotărâre judecătorească.*

THE SUBJECT OF THE OFFENCE OF THE ILLEGAL PLACEMENT IN A PSYCHIATRIC INSTITUTION

Despite its significance, the art.169 of the Penal Code of the Republic of Moldova is rarely applied in judicial practice. This is explained by the imperfection of the provision of that article. The vague character of the provision in question, as well as the lack of clarity of some extrapenal norms to which art.169 PC RM refers, determines the increased latency of the offence of the illegal placement in a psychiatric institution. The reduced frequency of application of the art.169 PC RM is also due to the controversies in the specialized literature regarding the subject of the analyzed offence. The analysis carried out in the present research leads to the conclusion that the illegal placement in a psychiatric institution of a person who is obviously mentally sane can only be committed by the on-call doctor of such an institution. The doctors, who commit the action of illegal extension of the term of being in a psychiatric institution of a person who is obviously mentally sane, are not liable under the art.169 PC RM. As the illegal action they commit is not provided by the art.169 PC RM, they can be held liable according to another criminal norm (for example, according to the art.328 PC RM). The judge, who knowingly pronounces the decision contrary to the law regarding the satisfaction of the request for hospitalization in the psychiatric institution without the free consent, cannot be the author of the offence provided by the art.169 PC RM.

Keywords: *illegal placement, psychiatric institution, person who is obviously mentally sane, psychiatrist, judge, court decision.*

Introducere

La alin.(1) art.25 din Constituția Republicii Moldova [1] se prevede: „Libertatea individuală și siguranța persoanei sunt inviolabile”. În virtutea acestei prevederi constituționale, în Capitolul III din Partea specială a Codului penal este apărută, printre altele, libertatea persoanei. Făcând parte din capitolul dat, art.169 CP RM stabilește răspunderea pentru infracțiunea de internare ilegală într-o instituție psihiatrică.

În cauza *Luberti împotriva Italiei*, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a stabilit că o persoană nu poate fi considerată „alienată”, în sensul §1 art.5 al Convenției Europene a Drepturilor Omului, și privată de libertatea sa, decât dacă sunt întrunite cel puțin următoarele trei condiții: trebuie demonstrat în mod credibil că persoana este alienată; tulburarea mintală trebuie să fie de o așa natură sau grad încât să justifice detenția obligatorie; valabilitatea detenției continue depinde de persistența unei asemenea tulburări [2]. În cazul infracțiunii prevăzute în art.169 CP RM, subiectul ignoră caracterul obligatoriu al acestor condiții și internează ilegal într-o instituție psihiatrică o persoană vădit sănătoasă din punct de vedere psihic.

În pofida semnificației sale, art.169 CP RM se aplică rar în practica judiciară. Aceasta se explică prin imperfecțiunea dispoziției articolului respectiv. Caracterul vag al dispoziției date, precum și lipsa de claritate

a unor norme extrapenale la care face referire art.169 CP RM, determină latența sporită a infracțiunii de internare ilegală într-o instituție psihiatrică. Frecvența redusă de aplicare a art.169 CP RM este condiționată și de polemicele din literatura de specialitate cu privire la subiectul infracțiunii analizate. Printre penaliștii care au investigat această problemă se numără: A.Barbăneagră, A.Borodac, S.Brînza, L.Gîrla, V.Holban, V.Stati etc. (*Republica Moldova*); A.E. Amosov, Iu.M. Argunova, S.V. Borodin, A.S. Gorelik, L.V. Inogamova-Hegai, M.Iu. Karaseva, L.L. Kruglikov, A.V. Naumov, A.I. Rarog, I.M. Teajkova, V.I. Zubkova etc. (*Federația Rusă*); A.V. Andruško, V.I. Borisov, A.V. Cerneakova, M.I. Havroniuk, S.D. Șapcenko etc. (*Ucraina*) etc. Având ca suport teoretic ideile și concepțiile acestor autori, ne propunem să stabilim dacă subiectul infracțiunii prevăzute de art.169 CP RM are o calitate specială.

Rezultate și discuții

Problema privind subiectul infracțiunii de internare ilegală într-o instituție psihiatrică ridică controverse în teoria dreptului penal. Pot fi deosebite trei concepții doctrinare. Conform acestora, subiect al infracțiunii examinate este:

1) doar medicul psihiatru care are competența să interneze o persoană care suferă de o afecțiune psihică într-o instituție psihiatrică;

2) medicul psihiatru, care are competența să interneze o persoană care suferă de o afecțiune psihică într-o instituție psihiatrică, precum și judecătorul care are competența să pronunțe hotărârea privind satisfacerea cererii de spitalizare în staționarul de psihiatrie fără liberul consimțământ al persoanei spitalizate;

3) orice persoană fizică responsabilă, care la momentul săvârșirii infracțiunii a atins vârsta de 16 ani și care și-a adus aportul la internarea într-o instituție psihiatrică a unei persoane vădit sănătoase din punct de vedere psihic.

Prima din concepțiile analizate presupune cea mai restrictivă interpretare a normei care incriminează fapta de internare ilegală într-o instituție psihiatrică. În Republica Moldova această concepție o promovează A.Barbăneagră [3, p.329] și A.Borodac [4, p.108; 5, p.351]. În doctrina penală al altor state concepția examinată este susținută de Iu.M. Argunova [6], V.I. Borisov [7, p.121], A.I. Ciuceaev [8, p.236], M.I. Havroniuk [9, p.385], L.V. Inogamova-Hegai [10, p.107], A.I. Rarog [11, p.95], N.K. Semernea [12, p.152], S.D. Șapcenko [13, p.285], S.V. Tasakov [14, p.192], T.N. Ustinova [15, p.103], V.V. Vlasenko [16] etc.

A doua concepție, care optează pentru o interpretare mai largă a normei care incriminează fapta de internare ilegală într-o instituție psihiatrică, este susținută de doi autori autohtoni – S.Brînza [17, p.218] și V.Holban [18, p.258]. În Federația Rusă, concepția analizată este promovată de M.Iu. Karaseva [19]. După cum am menționat anterior, cea de-a doua concepție presupune că subiect al infracțiunii de internare ilegală într-o instituție psihiatrică este medicul psihiatru, care are competența să interneze o persoană care suferă de o afecțiune psihică într-o instituție psihiatrică, precum și judecătorul care are competența să pronunțe hotărârea privind satisfacerea cererii de spitalizare în staționarul de psihiatrie fără liberul consimțământ al persoanei spitalizate. Cauza posibilă a unei asemenea interpretări o constituie formularea din alin.(1) art.27 al Legii nr.1402 din 16.12.1997 privind sănătatea mentală: „Temei pentru spitalizare în staționarul de psihiatrie pot servi tulburările psihice, decizia medicului psihiatru de efectuare a examenului sau tratamentului în condiții de staționar sau hotărârea judecătorească (sublinierea ne aparține – n.a.)” [20].

În sfârșit, *a treia* concepție propune cea mai largă interpretare a normei care incriminează fapta de internare ilegală într-o instituție psihiatrică. În Republica Moldova această concepție este promovată de S.Brînza, V.Stati, I.Arhiuc [21, p.155; 22, p.553; 23, p.379; 24, p.515], L.Gîrla și Iu.Tabarcea [25, p.194]. În doctrinele penale ale altor state concepția dată este susținută de V.A. Avdeev, E.V. Avdeeva [26], S.V. Borodin [27, p.81], A.S. Gorelik [28, p.442], A.V. Naumov [29, p.224], V.N. Petrașev [30, p.225], I.A. Podroikina [31, p.99], I.Teajkova [32], N.I. Vetrov [33, p.114], V.I. Zubkova [34, p.210] etc. Amintim că, în corespundere cu concepția analizată, subiect al infracțiunii de internare ilegală într-o instituție psihiatrică este orice persoană fizică responsabilă, care la momentul săvârșirii infracțiunii a atins vârsta de 16 ani și care și-a adus aportul la internarea într-o instituție psihiatrică a unei persoane vădit sănătoase din punct de vedere psihic. Cauza posibilă a unei asemenea interpretări o reprezintă formularea din alin.(2) art.30 al Legii nr.1402 din 16.12.1997 privind sănătatea mentală: „În cazul în care comisia de medici psihiatri sau administrația staționarului de psihiatrie constată că reprezentanții legali ai minorului sau ai persoanei declarate, în modul stabilit de lege, incapabilă au comis abuzuri la spitalizare (sublinierea ne aparține – n.a.), administrația staționarului de psihiatrie înștiințează autoritatea tutelară de la domiciliul pacientului tutelat sau, după caz, organul de drept”.

După trecerea în revistă a concepțiilor doctrinare privind caracteristicile subiectului infracțiunii de internare ilegală într-o instituție psihiatrică, vom expune propriul punct de vedere. Considerăm că temelia pentru analiza problemei privind subiectul infracțiunii prevăzute la art.169 CP RM trebuie să o constituie reglementările extrapenale relevante la care face referire acest articol. În acest sens, doctrina penală a altor state are un caracter adjuvant, întrucât reglementările extrapenale relevante din aceste state pot să difere de cele aplicate în Republica Moldova.

Din art.169 CP RM se poate deduce că latura obiectivă a infracțiunii examinate constă în fapta prejudiciabilă exprimată în acțiunea de internare ilegală într-o instituție psihiatrică a unei persoane vădit sănătoase din punct de vedere psihic. Pentru a stabili subiectul infracțiunii respective, trebuie determinat conținutul noțiunii „internare într-o instituție psihiatrică”.

Conform alin.(5) art.42 al Legii ocrotirii sănătății, nr.411 din 28.03.1995 [35], „spitalizarea coercitivă a bolnavilor psihici se efectuează conform legislației în vigoare”. Potrivit alineatului (3) al acestui articol, spitalizarea bolnavilor psihici lipsiți de discernământ, care pot pune în pericol viața sau integritatea corporală proprie sau a altor persoane, „se face în regim de urgență, cu sprijinul organelor de poliție, la solicitarea medicului psihiatru”. Probabil, se are în vedere medicul psihiatru de la centrul de sănătate (policlinică) de la locul de trai al bolnavului psihic spitalizat. Observăm că acest medic psihiatru doar solicită internarea (spitalizarea) bolnavului psihic. Un asemenea medic ar putea avea rol, de exemplu, de instigator sau organizator al infracțiunii prevăzute la art.169 CP RM, nicidecum de autor al acesteia.

În conformitate cu pct.5 al Regulamentului de activitate a Spitalului de psihiatrie (Anexa nr.3 la Ordinul Ministerului Sănătății nr.591 din 20.08.2010 [36]), „spitalizarea pacienților în cadrul spitalului de psihiatrie fără liberul consimțământ se efectuează în baza deciziei medicului secției de internare în cazurile când neacordarea asistenței psihiatrice în condiții de staționar pune în pericol viața pacientului sau a celor din jur”. Potrivit pct.34 din același act normativ, „în cazul când lipsesc indicațiile pentru spitalizare în condiții de staționar, medicul de gardă refuză internarea”. Conform Regulamentului de activitate a secției de internare/unitate primire urgențe a Spitalului de Psihiatrie (Anexa nr.6 la Ordinul Ministerului Sănătății nr.591 din 20.08.2010 [36]), „secția de internare/unitate primire urgențe stabilește diagnosticul clinic preliminar în baza examenului clinic medical complex și asigură întreprinderea măsurilor sanitaro-igienice, în prealabil de trimitere în secția de spital, cu informarea obligatorie a pacientului sau a reprezentantului legal asupra stării de sănătate și necesitatea acordării tratamentului specializat în condiții de staționar” (pct.11); „în caz de lipsă a indicațiilor pentru spitalizare, medicul secției de internare (de gardă) refuză internarea cu fixarea motivului în registrul special (F001e), inclusiv cu recomandările terapeutice respective” (pct.12); „secția de internare/unitate primire urgențe a spitalului de psihiatrie are dreptul să refuze internarea neargumentată, neîntemeiată în spitalul de psihiatrie” (lit.a) pct.22).

Tălmăcirea acestor reglementări ne aduce la concluzia că internarea ilegală într-o instituție psihiatrică a unei persoane vădit sănătoase din punct de vedere psihic poate fi săvârșită de medicul secției de internare (de gardă) a unei astfel de instituții. Urmează să vedem dacă alte persoane pot comite această faptă prejudiciabilă.

În general, când vorbim despre privarea de libertate a bolnavilor psihici lipsiți de discernământ, care pot pune în pericol viața sau integritatea corporală proprie sau a altor persoane, trebuie să deosebim două etape ale acestui proces: 1) etapa prealabilă (prejudicială); 2) etapa judiciară. Prima etapă presupune implicarea personalului medico-sanitar în privarea de libertate a bolnavilor psihici lipsiți de discernământ, care pot pune în pericol viața sau integritatea corporală proprie sau a altor persoane. A doua etapă presupune implicarea instanței de judecată în privarea de libertate respectivă.

Acțiunea de internare ilegală într-o instituție psihiatrică a unei persoane vădit sănătoase din punct de vedere psihic, săvârșită de medicul secției de internare (de gardă) a unei astfel de instituții, se referă la prima etapă menționată mai sus, însă nu o epuizează. La etapa prealabilă (prejudicială) trebuie raportată și acțiunea de prelungire ilegală a termenului de aflare într-o instituție psihiatrică a unei persoane vădit sănătoase din punct de vedere psihic.

Conținutul acestei din urmă acțiuni rezultă din alin.(5) art.42 al Legii ocrotirii sănătății, nr.411 din 28.03.1995: „Examinarea psihiatrică în aceste cazuri va fi efectuată în decursul a maximum 48 de ore de la internare ... de către o comisie de specialiști, constituită în acest scop, conform instrucțiunilor Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale”. La fel, la alin.(1) art.31 al Legii privind sănătatea mentală, nr.1402 din 16.12.1997, se prevede: „Persoana spitalizată în staționarul de psihiatrie în condițiile art.28 va fi supusă unui examen obligatoriu,

în primele 48 de ore, de către comisia de medici psihiatri a staționarului, care va decide asupra temeiniciei spitalizării. În cazul în care spitalizarea este considerată neîntemeiată, persoanei spitalizate trebuie să i se facă imediat formele de ieșire". De asemenea, în pct.6 al Regulamentului de activitate a Spitalului de psihiatrie (Anexa nr.3 la Ordinul Ministerului Sănătății nr.591 din 20.08.2010 [36]) se menționează: „Decizia privind continuarea tratamentului fără liberul consimțământ în condiții de staționar este primită în primele 48 de ore de către comisia de medici psihiatri (alții decât cei care au spitalizat pacientul) numită de administrația spitalului. În cazul în care spitalizarea este considerată neîntemeiată, persoanei spitalizate trebuie să i se facă imediat formele de ieșire”.

Pe lângă aceasta, art.28 al Legii privind sănătatea mentală, nr.1402 din 16.12.1997, prevede: „Persoana suferindă de tulburări psihice poate fi spitalizată în staționarul de psihiatrie fără liberul ei consimțământ sau al reprezentantului ei legal care acționează conform dorințelor exprimate de persoana suferindă de tulburări psihice, până la emiterea hotărârii judecătorești, dacă examinarea sau tratarea ei este posibilă numai în condiții de staționar, iar tulburarea psihică este gravă și condiționează: a) pericolul social direct; c) prejudiciul grav sănătății sale dacă nu i se va acorda asistență psihiatrică”. În conformitate cu pct.32 din Regulamentul de activitate a Spitalului de psihiatrie (Anexa nr.3 la Ordinul Ministerului Sănătății nr.591 din 20.08.2010 [36]), „bolnavul incapabil de satisfacere independentă a necesităților vitale sau cu tulburări psihice grave, care condiționează pericol pentru sine și cei din jur, sau care pot provoca prejudiciu grav sănătății sale dacă nu i se va acorda asistența psihiatrică în condiții de staționar, poate fi spitalizat în staționarul de psihiatrie fără liberul lui consimțământ sau al reprezentantului legal, până la emiterea hotărârii judecătorești”.

Din reglementările prezentate mai sus rezultă că medicii, care săvârșesc acțiunea de prelungire ilegală a termenului de aflare într-o instituție psihiatrică a unei persoane vădit sănătoase din punct de vedere psihic, sunt alții decât medicul care a comis acțiunea de internare ilegală într-o instituție psihiatrică a unei asemenea persoane. Membrii comisiei de medici psihiatri, care săvârșesc prima dintre aceste acțiuni, nu pot răspunde în baza art.169 CP RM. Întrucât acțiunea ilegală pe care o comit nu este prevăzută de art.169 CP RM, ei pot răspunde conform unei alte norme penale (de exemplu, în baza art.328 CP RM).

După părerea noastră, gradul prejudiciabil al acțiunii de prelungire ilegală a termenului de aflare într-o instituție psihiatrică a unei persoane vădit sănătoase din punct de vedere psihic nu se deosebește mult de gradul prejudiciabil al acțiunii de internare ilegală într-o instituție psihiatrică a unei asemenea persoane. De vreme ce caracteristicile acestor două acțiuni sunt apropiate ca natură juridică, recomandăm modificarea dispoziției alin.(1) art.169 CP al RM: din „Internarea ilegală într-o instituție psihiatrică a unei persoane vădit sănătoase din punct de vedere psihic” în „Internarea ilegală sau prelungirea ilegală a termenului de aflare într-o instituție psihiatrică a unei persoane vădit sănătoase din punct de vedere psihic”.

Anterior am menționat că etapa judiciară (adică a doua etapă a procesului de privare de libertate a bolnavilor psihici lipsiți de discernământ, care pot pune în pericol viața sau integritatea corporală proprie sau a altor persoane) presupune implicarea instanței de judecată în privarea de libertate respectivă.

V.Crețu are teze să afirme: „În pricinile referitoare la încuviințarea examenului psihiatric sau a spitalizării în staționarul de psihiatrie, instanța de judecată realizează controlul legalității și temeiniciei acțiunilor staționarului psihiatric în care se află internată persoana suferindă de patologii psihice” [37]. Confirmarea acestei constatări o găsim în legislație:

- „Instanța judecătorească examinează în procedură specială cauze cu privire la ... încuviințarea spitalizării în staționarul de psihiatrie (lit.g) alin.(1) art.279 din Codul de procedură civilă [38]);
- „Cererea de spitalizare în staționarul de psihiatrie fără liberul consimțământ se depune în instanță de către instituția de psihiatrie în care este spitalizată persoana” (alin.(3) art.312 din Codul de procedură civilă);
- „Hotărârea judecătorească prin care se admite cererea de spitalizare în staționarul de psihiatrie fără liberul consimțământ al persoanei sau al reprezentantului ei legal constituie temeiul spitalizării și tratamentului persoanei în staționarul de psihiatrie pe un termen stabilit de lege” (alin.(3) art.317 din Codul de procedură civilă);
- „În baza avizului comisiei de medici psihiatri, încheiat în modul stabilit, instanța judecătorească de la locul de aflare a staționarului de psihiatrie examinează cererea administrației acestuia privind externarea înainte de termen sau prelungirea spitalizării” (art.318 din Codul de procedură civilă);
- „Asupra spitalizării în staționarul de psihiatrie în temeiul art.28, decide instanța judecătorească în a cărei rază se află staționarul (alin.(1) art.32 al Legii privind sănătatea mentală, nr.1402 din 16.12.1997);

- „Cererea de spitalizare în staționarul de psihiatrie fără liberul consimțământ este depusă în instanță judecătorească de reprezentantul staționarului în care se află persoana. La cerere, în care se indică temeiurile prevăzute de lege pentru spitalizare în staționarul de psihiatrie fără liberul consimțământ, se anexează avizul argumentat al comisiei de medici psihiatri privind necesitatea aflării de mai departe a persoanei în staționar” (alin.(2) art.32 al Legii privind sănătatea mentală, nr.1402 din 16.12.1997);

- „La primirea cererii de spitalizare în staționarul de psihiatrie fără liberul consimțământ, judecătorul decide din oficiu asupra aflării persoanei în staționarul de psihiatrie pentru termenul necesar examinării cererii în instanță judecătorească” (alin.(3) art.32 al Legii privind sănătatea mentală, nr.1402 din 16.12.1997);

- „Hotărârea privind satisfacerea cererii de spitalizare în staționarul de psihiatrie fără liberul consimțământ constituie temei pentru spitalizarea și ținerea persoanei în staționar” (alin.(2) art.34 al Legii privind sănătatea mentală nr.1402 din 16.12.1997);

- „La expirarea a 6 luni de la data spitalizării persoanei în staționarul de psihiatrie fără liberul ei consimțământ, administrația acestuia trimite avizul făcut de comisia de medici psihiatri privind necesitatea prelungirii spitalizării către instanța judecătorească în a cărei rază se află staționarul. Judecătorul poate să hotărască asupra prelungirii spitalizării în conformitate cu art.32-34. Hotărârea privind prelungirea spitalizării se adoptă de către judecător în fiecare an” (alin.(3) art.35 al Legii privind sănătatea mentală, nr.1402 din 16.12.1997);

- „Dacă spitalizarea este considerată ca lipsită de temei, persoanei date i se fac imediat formele de ieșire. În caz că spitalizarea se consideră întemeiată spitalul asigură pe parcursul a 24 ore (cu excepția zilelor de sărbători și de odihnă) expedierea avizului medical instanței de judecată în a cărei rază se află spitalul, pentru a hotărî asupra aflării ulterioare nevoluntare în staționar a persoanei date (pct.45 din Regulamentul de activitate a Spitalului de psihiatrie” (Anexa nr.3 la Ordinul Ministerului Sănătății nr.591 din 20.08.2010 [36]).

Din analiza acestor reglementări rezultă că rolul instanței de judecată constă în încuviințarea spitalizării bolnavilor psihici lipsiți de discernământ, care pot pune în pericol viața sau integritatea corporală proprie sau a altor persoane, dacă această spitalizare este considerată întemeiată de membrii comisiei de medici psihiatri, care au prelungit termenul de aflare în instituția psihiatrică a bolnavilor respectivi. În acest context, V.Crețu observă: „Din cuprinsul legii e deductibil faptul că o asemenea categorie de pricini e examinată și analizată de judecător în mod unipersonal și doar în baza unei singure probe – avizul comisiei de medici psihiatri vizând necesitatea prelungirii termenului de spitalizare a persoanei. În rezultat, hotărârea instanței de judecată privind prelungirea termenului de spitalizare este emisă exclusiv în baza unui document – avizul medical” [37].

Așa cum afirmă just S.Brînză și V.Stati, „judecătorul care a pronunțat, în conformitate cu art.34 al Legii privind sănătatea mentală, o hotărâre, contrară legii, de spitalizare forțată a victimei, trebuie tras la răspundere conform art.307 CP RM. Dacă judecătorul se află în înțelegere prealabilă cu medicul psihiatru, el trebuie tras la răspundere și conform art.169 CP RM (în calitate de coautor sau complice)” [24, p.515]. La fel, A.Barbăneagră menționează: „Judecătorul care a emis o sentință de internare forțată a victimei contrară legii urmează a fi tras la răspundere conform art.307 CP RM. În cazul în care judecătorul este în înțelegere prealabilă cu medicul psihiatru și pronunță o sentință de internare contrară legii, acesta răspunde în baza art.169 CP RM în calitate de complice, instigator sau organizator al infracțiunii” [3, p.329].

Aceste argumente doctrinare, susținute de rezultatele analizei reglementărilor relevante, pe care am întreprins-o mai sus, ne determină să afirmăm că judecătorul, care pronunță cu bună știință hotărârea contrară legii privind satisfacerea cererii de spitalizare în staționarul de psihiatrie fără liberul consimțământ, nu poate fi autor al infracțiunii prevăzute la art.169 CP RM. Acesta nu are competența să interneze o persoană într-o instituție psihiatrică.

Concluzii

Există trei concepții doctrinare referitoare la problema privind subiectul infracțiunii de internare ilegală într-o instituție psihiatrică. Conform acestora, subiect al infracțiunii date este: 1) doar medicul psihiatru care are competența să interneze o persoană care suferă de o afecțiune psihică într-o instituție psihiatrică; 2) medicul psihiatru, care are competența să interneze o persoană care suferă de o afecțiune psihică într-o instituție psihiatrică, precum și judecătorul care are competența să pronunțe hotărârea privind satisfacerea cererii de spitalizare în staționarul de psihiatrie fără liberul consimțământ al persoanei spitalizate; 3) orice persoană fizică responsabilă, care la momentul săvârșirii infracțiunii a atins vârsta de 16 ani și care și-a adus aportul la internarea într-o instituție psihiatrică a unei persoane vădit sănătoase din punct de vedere psihic.

Analiza efectuată în cadrul cercetării de față duce spre concluzia că internarea ilegală într-o instituție psihiatrică a unei persoane vădit sănătoase din punct de vedere psihic poate fi săvârșită doar de medicul secției de internare (de gardă) a unei astfel de instituții. Medicii, care săvârșesc acțiunea de prelungire ilegală a termenului de aflare într-o instituție psihiatrică a unei persoane vădit sănătoase din punct de vedere psihic, nu pot răspunde în baza art.169 CP RM. Întrucât acțiunea ilegală pe care o comit nu este prevăzută de art.169 CP RM, ei pot răspunde conform unei alte norme penale (de exemplu, în baza art.328 CP RM). Nici judecătorul, care pronunță cu bună știință hotărârea contrară legii privind satisfacerea cererii de spitalizare în staionarul de psihiatrie fără liberul consimțământ, nu poate fi autor al infracțiunii prevăzute la art.169 CP RM. Acesta nu are competența să interneze o persoană într-o instituție psihiatrică.

Referințe:

1. Constituția Republicii Moldova. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1994, nr.1.
2. *Case of Luberti vs. Italy*. [Accesat: 13.08.2019] Disponibil: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-72567>
3. BARBĂNEAGRĂ, A., ALECU, GH., BERLIBA, V. et al. *Codul penal al Republicii Moldova. Comentariu (Adnotat cu jurisprudența CEDO și a instanțelor naționale)*. Chișinău: Sarmis, 2009. 860 p. ISBN 978-9975-105-20-0
4. BORODAC, A. *Manual de drept penal. Partea specială*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2004. 622 p. ISBN 9975-9788-7-8
5. BARBĂNEAGRĂ, A., BERLIBA, V., BÎRGĂU, M. et al. *Codul penal al Republicii Moldova. Comentariu / Sub red. lui A. Barbăneagră*. Chișinău: ARC, 2003. 836 p. ISBN 9975-61-291-1
6. АРГУНОВА, Ю.Н. Уголовная ответственность за незаконное помещение в психиатрический стационар. В: *Независимый психиатрический журнал*, 2011, №4, с.36-42. ISSN 1028-8554
7. БАУЛІН, Ю.В., БОРИСОВ, В.І., ПІОТЮГІН, В.І. та ін. *Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар Особлива частина*. Харків: Право, 2013. 1040 с. ISBN 978-966-458-426-2
8. *Уголовное право России. Части Общая и Особенная / Под ред. А.И. Рарога*. Москва: Проспект, 2007. 702 с. ISBN 5-482-01406-1
9. БОЙКО, А.М., БРИЧ, Л.П., ГРИЩУК, В.К. та ін. *Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / За ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка*. Київ: Юридична думка, 2012. 1313 с. ISBN 978-966-326-437-0
10. КОМИССАРОВ, В.С., ИНОГАМОВА-ХЕГАЙ, Л.В., ЗЕМЛЮКОВ, С.В. *Российское уголовное право. Особенная часть*. Санкт-Петербург: Питер, 2008. 720 с. ISBN 978-5-469-01524-6
11. КОМИССАРОВ, В.С., ЛОПАШЕНКО, Н.А., НАУМОВ, А.В. и др. *Уголовное право России. Особенная часть / Под ред. А.И. Рарога*. Москва: Эксмо, 2009. 701 с. ISBN 978-5-699-30170-6
12. ВАУЛИНА, Т.И., ВОЛОСТНОВ, П.А., КОВАЛЕВ, М.И. и др. *Уголовное право. Особенная часть / Отв. ред. И.Я. Козаченко и др.* Москва: Норма, Инфра-М, 2001. 956 с. ISBN 5-89123-511-0
13. *Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України / Відп. ред. С.С. Яценко*. Київ: А.С.К., 2005. 848 с. ISBN 966-539-464-9
14. ТАСАКОВ, С.В. *Нравственные основы норм уголовного права о преступлениях против личности*. Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2008. 315 с. ISBN 978-5-94201-563-5
15. *Уголовное право. Особенная часть / Под ред. Л.В. Иногамовой-Хегай, А.И. Рарога, А.И. Чучаева*. Москва: Контракт-Инфра-М, 2008. 800 с. ISBN 978-5-98209-034-8
16. ВЛАСЕНКО, В.В. Некоторые проблемы уголовной ответственности за незаконную госпитализацию в медицинскую организацию, оказывающую психиатрическую помощь в стационарных условиях (ст.128 УК РФ). В: *Медицинское право*, 2016, №3, с.38-43. ISSN 2658-6312
17. BRÎNZA, S. *Infracțiuni contra vieții, sănătății, libertății și demnității persoanei*. Chișinău: USM, 1999. 234 p. ISBN 9975-917-09-7
18. BARBĂNEAGRĂ, A., BERLIBA, V., GURSCHI, C. et al. *Codul penal comentat și adnotat*. Chișinău: Cartier, 2005. 656 p. ISBN 9975-79-338-X
19. КАРАСЕВА, М.Ю. Проблемы уголовной ответственности за незаконное помещение в психиатрический стационар. В: *Международный журнал прикладных и фундаментальных исследований*, 2016, №10-4, с.665-667. ISSN 1996-3955
20. Legea privind sănătatea mentală, nr.1402 din 16.12.1997 În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1998, nr.44-46.
21. BRÎNZA S., ULIANOVSKI X., STATI V. et al. *Drept penal. Partea Specială*. Chișinău: Cartier, 2005. 804 p. ISBN 9975-79-324-X
22. POALELUNGI, M., DOLEA, I., VÎZDOAGĂ, T. et al. *Manualul judecătorului pentru cauze penale*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2013. 1192 p. ISBN 978-9975-53-231-0
23. BRÎNZA, S., STATI, V. *Drept penal. Partea Specială. Vol.I*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2011. 1062 p. ISBN 978-9975-53-029-3

24. BRÎNZA, S., STATI, V. *Tratat de drept penal. Partea Specială. Vol.I.* Chișinău: Tipografia Centrală, 2015. 1328 p. ISBN 978-9975-53-469-7
25. ГЫРЛЯ, Л.Г., ТАБАРЧА, Ю.М. *Уголовное право Республики Молдова. Часть Особенная. Том 1.* Кишинэу: Cartdidact, 2010. 712 с. ISBN 978-9975-4158-0-4
26. АВДЕЕВ, В.А., АВДЕЕВА, Е.В. Актуальные вопросы квалификации незаконного помещения в психиатрический стационар. В: *Российский следователь*, 2013, №16, с.20-22. ISSN 1812-3783
27. *Уголовное право: особенная часть* / Под ред. Л.Д. Гаухмана, С.В. Максимова. Москва: Эксмо, 2005. 590 с. ISBN 5-699-12031-9
28. *Полный курс уголовного права. Том 2. Преступления против личности* / Под ред. А.И. Коробеева. Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2008. 680 с. ISBN 978-5-94201-543-5
29. НАУМОВ, А.В. *Российское уголовное право. Т.2: Особенная часть*. Москва: Волтерс Клувер, 2007. 491 с. ISBN 978-5-466-00312-3
30. БОЙКО, А.И., ВЕТРОВ, Н.И., ВИТВИЦКИЙ, А.А., ГАЛИАКБАРОВ, Р.Р. и др. *Уголовное право. Особенная часть* / Под ред. В.Н. Петрашева. Москва: Приор, 1999. 607 с. ISBN 5-7990-03-71-3
31. *Преступления против личности* / Под ред. И.А. Подройкиной, Е.В. Серегинной. Москва: Юрайт, 2017. 171 с. ISBN 978-5-9916-8311-1
32. ТЯЖКОВА, И. Незаконное помещение в психиатрический стационар. В: *Уголовное право*, 2002, №3, с.52-54. ISSN 2071-5870
33. АФАНАСЬЕВ, Н.Н., ВЕТРОВ, Н.И., ГАБДРАХМАНОВ, Р.Л. и др. *Уголовное право. Особенная часть* / Отв. ред. Н.И. Ветров, Ю.И. Ляпунов. Москва: Новый Юрист, 1998. 766 с. ISBN 5-7969-0020-X
34. ЗУБКОВА, В.И. *Ответственность за преступления против личности по законодательству России*. Москва: Норма, 2005. 255 с. ISBN 5-89123-933-7
35. Legea ocrotirii sănătății, nr.411 din 28.03.1995 În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1995, nr.34.
36. *Ordinul Ministerului Sănătății nr. 591 din 20.08.2010 cu privire la organizarea și funcționarea Serviciului de Sănătate Mintală din Republica Moldova*. [Accesat: 13.08.2019] Disponibil: http://old2.ms.gov.md/sites/default/files/legislatie/ordin_no_591_din_20.08.2010.pdf
37. CREȚU, V. Reflecții privind esența juridică a procedurii judiciare referitoare la încuviințarea examenului psihiatric sau spitalizării în staționarul de psihiatrie și locul acestuia în sistemul felurilor de proceduri judiciare civile. În: *Revista Institutului Național al Justiției*, 2012, nr.1, p.68-75. ISSN 1857-2405
38. Codul de procedură civilă al Republicii Moldova. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, nr.111-115.

Date despre autori:

Andrei PÂNTEA, doctor în drept, Facultatea de Drept, Universitatea de Studii Europene din Moldova.

Adrian TABĂRȚA, doctor în drept, Facultatea de Drept, Universitatea de Studii Europene din Moldova.

Prezentat la 03.09.2019